

KS. BOLESŁAW KUMOR

PROCES INFORMACYJNY
KS. JÓZEFA GRZEGORZA WOJTAROWICZA
NA BISKUPSTWO TARNOWSKIE (1840)

W wykonaniu postanowień XVIII Soboru Powszechnego, odbytego w bazylice św. Jana na Lateranie w Rzymie (13 X 1513), odnoszących się do obsady wyższych urzędów kościelnych¹, pap. Leon X wydał w dniu 5 V 1514 r. bullę *Supremae dispositionis*, w której ogłosił szereg norm prawnych dotyczących kwalifikacji moralnych i intelektualnych kandydatów na biskupstwa². Dalsze zmiany w tej dziedzinie wprowadził na 24 sesji (11 XI 1563) Sobór Trydencki³, a następnie pap. Sykstus V (1581-1590). Ten ostatni w ramach reformy Kurii rzymskiej bullą *Immensa aeterni* z dnia 22 I 1587 r. powołał do życia m. in. Kongregację Konsystorialną, której głównym zadaniem było przygotowywanie materiałów na posiedzenie konsystorza papieskich⁴. Ponieważ Kongregacji tej zlecono sprawę tworzenia nowych diecezji oraz nominacje kardynałów i biskupów, dlatego dążono do zdobycia obfitych informacji zarówno o kandydacie, jak i diecezji, którą zamierzano tworzyć lub obsadzić.

Nową organizację prawną omawianym procesom nadał pap. Grzegorz XIV bullą *Onus apostolicae* z 15 V 1591 r., a prowadzenie ich zlecił legatom lub nuncjuszom apostolskim⁵. Nieznaczące zmiany i uzupełnienia do wspomnianej bulli papieskiej wprowadził pap. Urban VIII w instrukcji *Si processus inquisitionis conficiendus sit* z 1627 r. Określała ona m. in. kto i kiedy winien uformować proces, ustalała kwalifikacje świadków, załączała wreszcie kwestionariusz obejmujący 13 pytań odnoszących się

¹ C. Hefele. *Conciliengeschichte*. 2. Aufl. Bd. 8. Freiburg im. Br. 1887 s. 577, 810-813; L. Pastor. *Geschichte der Päpste*. 4. Aufl. Bd. 4. Freiburg im Br. 1906 s. 56.

² *Bullarum, privilegiorum ac diplomatum Romanorum Pontificum amplissima collectio*. Opera et studio C. Cocquelines. T. 3. Romae 1743 cz. 3 s. 395-401.

³ *Canones et decreta ss. concilii Tridentini*. Ratisbonae 1869 s. 143-145 (Sess. XXIV cap. 1).

⁴ *Bullarum* t. 4 cz. 4 s. 392-401.

⁵ Tamże t. 5 cz. 1 s. 268-271.

do osoby promowanego i tyleż dotyczących stanu diecezji obsadzanej. Ponadto instrukcja zobowiązywała promowanych do dostarczenia odpowiednich dokumentów dotyczących diecezji i personaliów promowanego⁶. Ostatni wreszcie głos w tej sprawie zabrał ceniony powszechnie kanonista pap. Benedykt XIV; w bulli *Gravissimum apostolicae* z dnia 18 I 1757 r. uzupełnił on przepisy dotychczasowe i dał częściowo nowy wzór dla procesów informacyjnych przeprowadzanych z ramienia Kongregacji rozkrzewiania wiary⁷.

Odnosnie do kwestionariusza pytań na temat stanu diecezji należy zauważyć, że bulla pap. Leona X z 1513 r. wymagała zbadania tylko kwalifikacji promowanego i nic nie mówiła o samej diecezji. W ówczesnym jednakże formularzu były trzy pytania dotyczące prawomocności elekcji kandydata, stanu diecezji i walorów moralnych kandydata⁸. Kwestionariusz ten został jeszcze w okresie przedtrydenckim rozbudowany.

Dalsze modyfikacje i rozbudowa formularza nastąpiła za pap. Sykstusa V (1588); tylko pytania odnoszące się do stanu diecezji obejmowały 9 zagadnień z tego zakresu. Ale i ta redakcja nie była ostateczna. Wspomniano już uprzednio, że zasadnicze znaczenie w tym zakresie posiadała konstytucja pap. Urbana VIII *Si processus* z 1627 r. Pytania dotyczące stanu diecezji obejmowały 13 różnych spraw z zakresu informacji o kościele katedralnym, stolicy biskupstwa, kapitule katedralnej, przynależności metropolitalnej diecezji, statusie kościoła katedralnego (czy jest parafią?), wyposażeniu w szaty i naczynia liturgiczne zakrystii katedralnej, uposażeniu i wyposażeniu mensy i rezydencji biskupiej, liczbie parafii, klasztorów, szpitali, bractw, liczbie kleru diecezjalnego i zakonnego w diecezji, o seminarium duchownym itp.⁹

Ta sama konstytucja papieska formowała również 13 pytań odnoszących się do osoby promowanego. Dotyczyły one walorów świadka, miejsca i daty chrztu promowanego, jego prawowitego pochodzenia, lat życia, święceń kapłańskich, spełniania funkcji sakralnych, opinii i życia moralnego, czystości wyznawanej przezeń wiary, jego roztropności w postępowaniu, studiów i stopni naukowych, pełnionych przez niego urzędów kościelnych i funkcji kapłańskich, postawy fizycznej, trzymanych przezeń beneficjów kościelnych i zdatności na biskupstwo. Nadto konstytucja ta zobowiązywała promowanych do dostarczenia prowadzącemu proces odpowiednich dokumentów personalnych¹⁰.

⁶ Tamże t. 6 cz. 1 s. 73-77.

⁷ *Benedicti Papae XIV. Bullarum tomus III* (1748-1757). Romae 1761 s. 221-223.

⁸ Zob. przyp. 2.

⁹ Zob. przyp. 6.

¹⁰ Jw.

Te właśnie przepisy stanowiły do początku XX stulecia właściwą podstawę rzeczową i formalną do przeprowadzania procesów informacyjnych dla kandydatów na biskupstwa. One też zostały zastosowane w procesie informacyjnym ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza na biskupstwo tarnowskie.

W dniu 8 X 1839 r. zmarł w Przemyślu biskup Michał Korczyński, twórca pierwszego naukowego czasopisma teologicznego na ziemiach polskich pod tytułem „Przyjaciel chrześcijańskiej prawdy”¹¹. Zgodnie z sugestiami Gubernium lwowskiego i na wniosek Zjednoczonej Kancelarii Nadwornej w Wiedniu z dnia 22 I 1840 r. ces. Ferdynand I zamianował w dniu 16 III 1840 r. biskupem przemyskim dotychczasowego biskupa tarnowskiego Franciszka Abgaro Zachariasiewicza, a na opróżnioną stolicę biskupią w Tarnowie wysunął ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza, wikariusza kapitulnego i prepozyta przemyskiej kapituły katedralnej¹². Była to faktyczna nominacja, jako że cesarze austriaccy otrzymali prawo nominacji biskupów tarnowskich od pap. Piusa VI w bulli erekcyjnej diecezji *In suprema beati Petri* z dnia 13 III 1786 r.¹³

Po nominacji cesarskiej i jej ogłoszeniu, nominat zwrócił się (przed 22 IV 1840 r.) do nuncjatury apostolskiej w Wiedniu o przeprowadzenie odpowiedniego procesu informacyjnego. Nuncjuszem przy dworze cesarskim w Wiedniu był wówczas ks. Ludwik Altieri. Ten rodowity rzymianin po skończeniu studiów teologicznych w Collegium Romanum i święceniach kapłańskich (I I 1805) od 1833 r. pracował w Kurii papieskiej w Rzymie. Dnia 11 VII 1836 r. pap. Grzegorz XVI zamianował go tytularnym arcybiskupem Efezu, a 19 tegoż miesiąca — nuncjuszem apostolskim w Wiedniu. Na tym stanowisku przysłużył się wielce około dalszego osłabienia reżymu józefińskiego i mocniejszego związania Kościoła katolickiego w Cesarstwie Austriackim ze Stolicą Apostolską. Toteż już pap. Grzegorz XVI kreował go kardynałem *in petto* (14 XII 1840), a publikacja nastąpiła w dniu 24 XI 1845 r.¹⁴ Ten też nuncjusz apostolski przeprowadził omawiany proces informacyjny ks. J. G. Wojtarowicza.

Proces ten zachowany w oryginale w Archiwum Watykańskim i obejmujący 35 stron in folio, stanowi cenne źródło do biografii biskupa Woj-

¹¹ R. Leszczyński. *Korczyński Michał*. Polski Słownik Biograficzny. T. 14. Wrocław 1968/69 s. 52-53; J. Kwolek. *Przyjaciel chrześcijańskiej prawdy*. Szkic monograficzny pierwszego polskiego czasopisma teologicznego. „Nasza Przeszłość”. 43:1975 s. 204-210.

¹² Allgemeines Verwaltungsarchiv. Wien. Alte Kultus Akten. Fasc. 141. Bisthum Przemyśl. Nr 75 ex Marzio 1840.

¹³ B. Kumor. *Dzieje polityczno-geograficzne diecezji tarnowskiej*. Lublin 1958 s. 124.

¹⁴ R. Ritzler, P. Sefrin. *Hierarchia catholica medii et recentioris aevi*. T. 7 (1800-1846). Patavii 1968 s. 34, 188.

tarowicza¹⁵. Akta procesu składają się z dwóch części; w pierwszej o charakterze protokołowym znajdują się zeznania świadków na temat personaliów biskupa Wojtarowicza i stanu diecezji tarnowskiej, w drugiej natomiast załączono szereg dokumentów personalnych promowanego. Taki zresztą charakter i treść mają procesy informacyjne biskupów XIX stulecia.

Zeznania świadków i akta procesu miały miejsce w nuncjaturze apostołskiej w Wiedniu w dniu 5 maja 1840 r., a przyjmował je i uwierzył nił sam nuncjusz ks. L. Altieri¹⁶. Znaczącym procesów informacyjnych zadziwia bardzo skromna liczba świadków, występujących w procesie biskupa Wojtarowicza. Co więcej, świadkowie ci mają, jak się wydaje, nieco charakter przypadkowy. Zwyczajnie do tego rodzaju aktów prawnych jeszcze pod koniec XVIII stulecia wzywano z reguły czterech lub trzech świadków. Tak było w procesie bpa A. Naruszewicza w 1774 r. (diecezja smoleńska) i w 1790 r. (diecezja łucka) i biskupa Ignacego Krasickiego w 1766 r. (diecezja warmińska) i w 1795 r. (archidiecezja gnieźnieńska)¹⁷. Tymczasem w procesie bpa Wojtarowicza występowało tylko dwóch świadków i obydwaj składali zeznania zarówno w sprawie personaliów Nominata, jak też i na temat stanu diecezji tarnowskiej.

Pierwszym świadkiem był ks. Piotr Paślawski, proboszcz grekokatolickiej parafii św. Barbary w Wiedniu. Pochodził on z diecezji przemyskiej, stąd mógł znać ks. J. G. Wojtarowicza. W latach 1835-1847 był proboszczem św. Barbary w Wiedniu; w r. 1847 został kanonikiem honorowym kapituły przemyskiej ob. grekokatolickiego i w tymże roku został zamordowany¹⁸. Stwierdzał on, że relacje na temat osobowości ks. Wojtarowicza opiera *in fama communi*, stąd też jego relacje w tym zakresie mają walor bardzo przeciętny. Świadkiem drugim w procesie był ks. Józef Figwer z diecezji tarnowskiej, będący podówczas na studiach specjalnych na Uniwersytecie Wiedeńskim. Znał on osobiście ks. Wojtarowicza, a swe zeznania opierał głównie na autopsji lub też na odpowiednich dokumentach. Relacje jego mają zatem większy walor niż poprzednie.

¹⁵ ASV (Archivum Secretum Vaticanum) Proces. consist. vol. 242. Processus inquisitionis super qualitates R. D. Josephi Woytarowicz praepositi Capituli Premisliensis rit. Lat. ac vicarii capitularis ad episcopalem sedem Tarnoviensem nominati et promovendi, nec non super statu Ecclesiae Tarnoviensis mense mayo anno Domini 1840 s. 291-325.

¹⁶ Tamże s. 291-292.

¹⁷ B. Kumor. *Nieznane przyczynki źródłowe do biografii biskupa Adama Naruszewicza*. „Pamiętnik Literacki” 55:1964 z. 2 s. 462 n.; Tenże. *Nowe przyczynki do biografii biskupa Ignacego Krasickiego*. *Miscelanea z doby Oświecenia*. „Archiwum Literackie” 9:1965 s. 22 n.

¹⁸ J. Pełesz. *Geschichte der Union ruthenischen Kirche mit Rom*. Bd 2. Wien 1880 s. 646.

Przyjrzyjmy się bliżej samym relacjom obydwóch świadków na temat osobowości bpa Wojtarowicza. Ograniczymy się tu do relacji na temat jego postawy duchowo-intelektualno-moralnej, inne bowiem zagadnienia udokumentowano załączonymi kopiami dokumentów.

Obydwaj świadkowie podkreślali jego wielką gorliwość w pełnieniu funkcji kapłańskich; mówili, że „jego życie, czystość obyczajów podkreślają wszyscy z najwyższym uznaniem”, zaś opinia publiczna wskazuje na niego, jako „na najwyższy przykład wszelkich cnót”. Obydwaj świadkowie stwierdzali, że Nominat nie ma doktoratu, chociaż przez dwa lata studiował na Uniwersytecie Wiedeńskim i mieszkał w konwikcie św. Augustyna. Złożył jednakże rygorozą doktorskie z historii Kościoła, prawa kościelnego, teologii moralnej i pastoralnej. Obydwaj świadkowie wymieniali również urzędy i funkcje kościelne, które ks. Wojtarowicz spełniał w diecezji przemyskiej; był więc profesorem teologii moralnej w Instytucie Teologicznym w Przemyślu, był inspektorem szkół normalnych w diecezji oraz wikariuszem i oficjałem generalnym bpa M. Korczyńskiego. Obydwaj świadkowie uważali, że ks. J. G. Wojtarowicz jest „odpowiednim i godnym kandydatem na biskupstwo tarnowskie, a jego promocja miała być dla diecezji i Kościoła bardzo pożądana i owocna”¹⁹.

Trzeba jednak zauważyć, że powyższe relacje miały charakter bardzo ogólny i niewiele odbiegały od samego formularza procesu informacyjnego. Co więcej, zapis relacji obydwóch jest prawie identyczny, co jeszcze bardziej zmniejsza ich walor. Zresztą sami świadkowie nie byli zbyt kompetentni w sprawach personaliów Nominata, a tym bardziej w zakresie stanu diecezji tarnowskiej. W tym ostatnim wypadku ks. Paślawski powoływał się z reguły na opinię publiczną jako na źródło swoich informacji, zaś ks. Figwer na własną autopsję. Chociaż źródła informacji obydwóch świadków były różne, to jednak treść relacji, jak wspomniano, jest prawie identyczna. Świadczy to również o swoistej formalizacji procesu. Relacje natomiast na temat stanu diecezji tarnowskiej zostały prawie w całości zaczerpnięte ze schematyzmu diecezjalnego²⁰.

Oto ważniejsze relacje obydwóch świadków na temat Tarnowa i diecezji tarnowskiej. Tarnów, miasto w Galicji w Cesarstwie Austriackim, liczył wówczas ponad 300 domów i 9950 mieszkańców. Kościół katedralny pod wezwaniem Narodzenia NMP był w dobrym stanie, a samo biskupstwo było sufraganią metropolii lwowskiej. Kapituła katedralna składała się z 6 prałatur i kanonii na czele z prepozytem. Uposażenie poszczególnych kanonii, wypłacane z Funduszu religijnego, wynosiło 1000 flor. ren. rocz-

¹⁹ ASV Proces. consist. vol. 242 s. 294-296, 600-601.

²⁰ *Schematismus* — — — *Dioeceseos Tarnoviensis* — — — a.D. 1840. Tarnoviae 1840.

nie. Przy katedrze pracowało 6 wikariuszy, a nadto profesorowie Instytutu Teologicznego. W katedrze nie było dotąd osobnej prebendy dla kanonika teologa i penitencjarza, jak tego wymagał Sobór Trydencki. Duszpasterstwo parafii katedralnej pełnili wikariusze pod kierunkiem proboszcza, wybieranego z gremium kapituły. Uposażenie mensy biskupiej wynosiło 12 000 flor. ren. rocznie. W mieście biskupim był nadto klasztor i kościół bernardynów. Diecezja obejmowała cztery cyrkule polityczne (Tarnów, Nowy Sącz, Bochnia i Wadowice) i liczyła 1 066 665 katolików. Seminarium diecezjalne miało 100 etatów z Funduszu religijnego dla alumnów ²¹.

Daleko większą wartość źródłową posiada druga część akt procesu. Zawiera ona szereg uwierzytelnionych kopii notarialnych dokumentów personalnych bpa Wojtarowicza. Niektóre z nich są dzisiaj bardzo trudno dostępne, albo też nie istnieją. Stąd wartość załączonych dokumentów jest większa, a czasem wręcz unikalna. Dokumenty te odnoszą się do chrztu, święceń kapłańskich i piastowanych urzędów kościelnych Nominata. Oto rejestry tychże dokumentów w układzie chronologicznym:

Nr 1

Szynwałd 12 I 1812

Ks. Andrzej Cervus (Jeleń), proboszcz parafii Szynwałd, stwierdza w oparciu o zapis w Księdze urodzonych i ochrzczonych parafii Szynwałd, że w dniu 10 III 1791 r. ks. Franciszek Wojtarowicz, wikariusz tarnowski, ochrzcił w kościele p.w. Wszystkich Świętych w Szynwałdzie Józefa Grzegorza, syna Wawrzyńca Wojtarowicza i Salomei Kabajówny. Rodzicami chrzestnymi byli: ks. Antoni Litwiński proboszcz w Szynwałdzie i Agata, żona Wojciecha Krakowskiego (s. 605).

Nr 2

Wiedeń 29 VI 1817

Ks. Maciej Paweł Steindl, tytularny biskup antynopolski, doktor teologii, kanonik kapituły metropolitalnej w Wiedniu i biskup pomocniczy metropolity wiedeńskiego Zygmunta Antoniego Hohenwarta von Gerlachsteina zaświadcza, że w dniu 29 VI 1819 r. w kaplicy pałacu arcybiskupiego w Wiedniu udzielił pierwszej tonsury i czterech niższych święceń Józefowi Grzegorzowi Wojtarowiczowi, alumnowi z diecezji przemyskiej (s. 606).

Nr 3

Wiedeń 11 VIII 1817

Maciej Paweł Steindl, tytularny biskup antynopolski, doktor teologii, kanonik kapituły metropolitalnej w Wiedniu, biskup pomocniczy i wika-

²¹ ASV Proces. consist. vol. 242 s. 596-598. 599-604.

riusz generalny metropolity wiedeńskiego Zygmunta Antoniego Hohentwarta von Gerlachsteina zaświadcza, że w dniu 10 VIII 1817 r. w kaplicy pałacu arcybiskupiego w Wiedniu udzielił święceń subdiakonatu Józefowi Grzegorzowi Wojtarowiczowi z diecezji przemyskiej (s. 607).

Nr 4

Wiedeń 17 VIII 1817

Maciej Paweł Steindl, tytularny biskup antynopolski, doktor teologii, kanonik kapituły metropolitalnej w Wiedniu, biskup pomocniczy i wikariusz generalny metropolity wiedeńskiego Zygmunta Antoniego Hohentwarta von Gerlachsteina zaświadcza, że w dniu 17 VIII 1817 r. w kaplicy pałacu arcybiskupiego w Wiedniu udzielił święceń kapłańskich Józefowi Grzegorzowi Wojtarowiczowi z diecezji przemyskiej (s. 608).

Nr 5

Wiedeń 24 VIII 1817

Maciej Paweł Steindl, tytularny biskup antynopolski, doktor teologii, kanonik kapituły metropolitalnej w Wiedniu, biskup pomocniczy i wikariusz generalny metropolity wiedeńskiego Zygmunta Antoniego Hohentwarta von Gerlachsteina zaświadcza, że w dniu 24 VIII 1817 r. w kaplicy pałacu arcybiskupiego w Wiedniu udzielił święceń kapłańskich Józefowi Grzegorzowi Wojtarowiczowi z diecezji przemyskiej (s. 609).

Nr 6

Wiedeń 15 IX 1819

Ks. Jakub Frint, kanonik kapituły wielkowiśnyńskiej i dyrektor Instytutu św. Augustyna w Wiedniu zaświadcza, że ks. Józef Grzegorz Wojtarowicz, kapłan diecezji przemyskiej, przebywał na studiach teologicznych w tymże Instytucie od dnia 11 XI 1817 r. do dnia 15 IX 1819 r. oraz że złożył on egzaminy regoroza z historii Kościoła, prawa kościelnego, oraz z teologii moralnej i pastoralnej (s. 610).

Nr 7

Przemysł 20 IV 1827

Biskup przemyski ob. łac. Jan Antoni Potoczki w uznaniu dla gorliwości, prawości charakteru i rzetelności w spełnianiu obowiązków i funkcji profesora teologii moralnej w Instytucie Teologicznym i referenta w Konsystorzu Biskupim w Przemysłu odznacza ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza prawem noszenia rakiety i mantoletu (s. 612).

Nr 8

Przemysł 3 XI 1830

Biskup przemyski ob. łac. Jan Antoni Potoczki w uznaniu zasług ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza, kanclerza Konsystorza Biskupiego, profe-

sora teologii moralnej w Instytucie Teologicznym w Przemyślu i inspektora szkół normalnych w diecezji przemyskiej, i jego „przykładnego, trzeźwego, prostego i czystego w obyczajach życia”, uzyskał u ces. Franciszka I zgodę (17 IX 1830), by go zamianować kanonikiem honorowym kapituły przemyskiej. W oparciu o tę zgodę cesarską bp Potoczki mianuje ks. Wojtarowicza kanonikiem honorowym kapituły przemyskiej (s. 613-614).

Nr 9

Przemyśl 31 V 1835

Biskup przemyski ob. łac. Michał Tomasz Korczyński powiadamia kapitułę katedralną w Przemyślu, że po przyjęciu rezygnacji z prałatury scholasterii ks. Karola Mierzwińskiego zamianował na to stanowisko ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza. Ces. Ferdynand I wyraził na to zgodę dekretem z dnia 2 V 1835 r. (s. 614-615).

Nr 10

Przemyśl 1 XI 1836

Biskup przemyski ob. łac. Michał Tomasz Korczyński powiadamia Kapitułę Katedralną w Przemyślu, że na jego wniosek ces. Ferdynand I dekretem z dnia 27 IX 1836 r. zamianował prałatem prepozytem tejże kapituły ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza, dotychczasowego prałata scholastyka tejże kapituły (s. 615-615').

Nr 11

Przemyśl 13 IX 1838

Biskup przemyski ob. łac. Michał Tomasz Korczyński powiadamia ks. Józefa Grzegorza Wojtarowicza, że ces. Ferdynand I dekretem z dnia 31 VII 1838 r. zgodził się na jego nominację na wikariusza i oficjała generalnego diecezji przemyskiej. Mocą tegoż dokumentu bp Korczyński mianuje go na ten urząd (s. 616).

Nr 12

Wiedeń 20 III 1840

A. Mitrowski, najwyższy kanclerz Zjednoczonej Kancelarii Nadwornej w Wiedniu donosi ks. Józefowi Grzegorzowi Wojtarowiczowi, że ces. Ferdynand I dekretem z dnia 16 III 1840 r. zamianował go biskupem ordynariuszem w Tarnowie (s. 617 tekst w jęz. niemieckim; s. 619 tekst w jęz. łac.).

Nr 13

Przemyśl 1 IV 1840

Biskup gr.-kat. przemyski Jan Snigurski zaświadcza, że ks. Józef Grzegorz Wojtarowicz, biskup nominat tarnowski, znany mu osobiście od 26

lat, był zawsze wierny wierze katolickiej, według niej żył i cieszył się dobrą opinią, jako że jest czystych i dobrych obyczajów oraz mężem wysoce roztropnym (s. 611).

Nr 14

Przemyśl 3 V 1840

Biskup przemyski ob. gr.-kat. Jan Snigurski na mocy delegacji apostołskiej z 22 IV 1840 r. przyjmuje wyznanie wiary katolickiej według formularza trydenckiego od biskupa nominata tarnowskiego Józefa Grzegorza Wojtarowicza (s. 621-622).

Nr 15

Wiedeń 5 V 1840

Ks. Andrzej Urban, kanclerz Konsystorza Biskupiego w Przemyślu zaświadcza, że ks. Józef Grzegorz Wojtarowicz, biskup nominat tarnowski, złożył uroczyste wyznanie wiary katolickiej na ręce biskupa ob. gr.-kat. Jana Snigurskiego w obecności świadków: ks. Jana Skrebeczowicza prepozyta kapituły gr.-kat. i ks. Jana Komarnickiego kanonika kapituły ob. łac. w Przemyślu (s. 622').

Nr 16

Wiedeń 5 V 1840

Ludwik ks. Altieri, abp efeski i nuncjusz apostołski w Wiedniu po przeprowadzeniu procesu informacyjnego stwierdza, że ks. Józef Grzegorz Wojtarowicz „jest godny, by został mianowany biskupem w Tarnowie” (s. 623-623').

Po przesłaniu akt procesu informacyjnego do Rzymu (5 V 1840) pap. Grzegorz XVI bullą *Apostolatus officium* z dnia 13 VII 1840 r. prekonizował ks. J. G. Wojtarowicza na biskupstwo tarnowskie²². Rządy jego w diecezji tarnowskiej trwały równe 10 lat i należały do najświetniejszych. Ze względu na swą propolską i prokościelną postawę został on zmuszony przez władze austriackie do rezygnacji z biskupstwa, co uczynił w dniu 15 VII 1850 r. Był to niewątpliwie jeden z największego formatu biskupów galicyjskich w pierwszej połowie XIX stulecia²³.

²² Allgemeines Verwaltungsarchiv. Wien. Alte Kultus Akten. Fasc. 144. Bisthum Tarnow. Nr 270 ex Octobri 1840 (Kopie papieskich bulli).

²³ por. S. Kieniewicz, *Ruch chłopski w Galicji w 1846 r.* Wrocław 1951 s. 70; J. Czechowska, *Towarzystwo Wstrzemięźliwości w diecezji tarnowskiej za rządów biskupa J. G. Wojtarowicza (1844-1850)*. Lublin 1975 (mps) s. 24 n.

LE PROCES D'INFORMATION
DE L'ABBE J. G. WOJTAROWICZ A L'EVECHE DE TARNOW (1840)

Résumé

L'article est une brève révision des lois du Saint Siège entre 1513 et 1757, en vigueur jusqu'au début du XX-e siècle, relatives aux procès d'information pour les candidats aux évêchés. En ce qui concerne l'abbé J. G. Wojtarowicz, le procès eut lieu le 5 mai 1840 à Vienne sur l'initiative du nonce apostolique auprès de la cour impériale, l'abbé Louis Altieri. Lors du procès, les témoignages furent apportés par deux personnes: l'abbé Pasławski, curé gr. cat. près de l'église Sainte-Barbe à Vienne et l'abbé Figwer, prêtre du diocèse de Tarnów effectuant ses études à Vienne. De caractère schématique, leurs relations n'ont pas de grande valeur. Par contre peuvent être intéressants comme source de renseignements biographiques les documents joints aux actes du procès, au nombre de 16.